

מבוא

החל מהשבוע הראשון למלחמה ועד עתה נשענת האסטרטגיה הישראלית על הטענה כי רק לחץ צבאי יביא את התוצאות הרצויות. כיום, עשרה חודשים ויותר מאז ה-7.10.2023 אפשר לומר בביטחון כי אסטרטגיה זו כשלה. היא כשלה, בין השאר, כי למרות שיש לצה"ל הישגים טקטיים רבים, הוא לא השכיל לבצע עוד מספר פעולות שהיו יכולות לשנות את התוצאה הסופית: כיתור אזורי הלחימה, פינוי מלא של האוכלוסייה מאותם מרחבים דרך נקזים, יצירת חלופה לחלוקת הסיוע ההומניטרי על ידי חמאס ועוד.

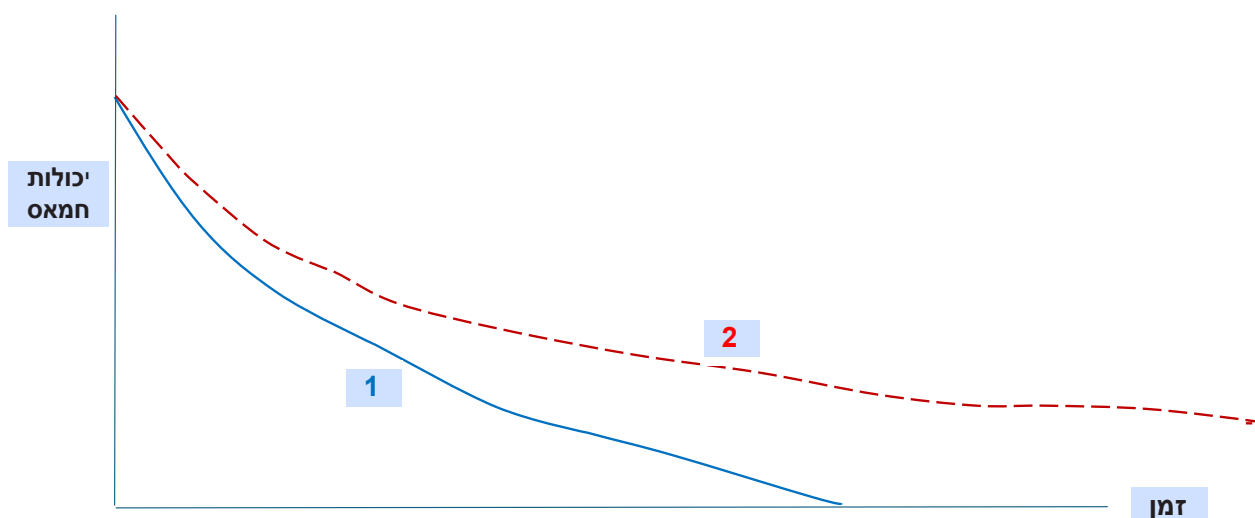
תכלית מסמך זה איננה לבכות על מה שנעשה או לא נעשה אלא להציע פעולה נוספת שניתנת להיעשות גם עכשיו, ואשר יחד עם לחץ צבאי אפקטיבי ומכריע עשויה לאפשר את השגת מטרות המלחמה.

המצב הקיים

דומה כי קיים פער בין הערכת המצב של הלחימה בעזה והישגיה כפי שהוא נתפש בעיני הדרג הצבאי והפוליטי בישראל לעומת הערכת המצב האמיתית. נכון הוא, כי במהלך המלחמה פגע צה"ל והוא אף ממשיך לפגוע באופן משמעותי ביכולותיו הצבאיות של החמאס, צה"ל מצליח להרוג רבים ובכירים בקרב מחבלי ולוחמי חמאס. עוד ניתן להתרשם שצה"ל משכיל להפיק לקחים תוך כדי לחימה, מפגין דבקות במשימה, ומשפר כל העת את ביצועיו, בדגש על ה לחימה בתת קרקע.

אך יחד עם זאת, קיימת הערכת חסר ואף התעלמות מהעובדה שבעוד חמאס נפגע מפעולות צה"ל, הוא מצליח במקביל לשקם את עצמו, הוא מ גייס מחבלים חדשים לשורותיו, הוא מצליח להשיג אמל"ח, הוא שולט בפועל בחלוקת המזון לתושבים, הוא משתלט מחדש על כל מקום שממנו צה"ל יוצא, והוא אף מצליח לשמר יכולת פו"ש סבירה. כל זאת יכול להתאפשר כל עוד ברשותו של החמאס ארבעה משאבים המאפשרים את שרידותו: כסף, כוח אדם (שהוא ממשיך לגייס מקרב הצעירים), הספקה (לרבות אוכל, דלק וכו') ומוטיבציה.

להלן תרשים הממחיש לאורך זמן את הפגיעה בחמאס על ידי פעולות צה"ל (1) לעומת הפגיעה האמיתית בחמאס המשקללת גם את שיקומו שנעשה במקביל (2):

הדרג הצבאי והפוליטי רואים לנגד עיניהם את עקומה 1 בלבד, ומכך הם מסיקים שהלחץ הצבאי הנוכחי אם יימשך מספיק זמן, יצליח לרסק את יכולות חמאס באופן מוחלט, מה ש יביא להישג הנדרש. אנו טוענים כי המציאות מתנהגת יותר על פי עקומה 2. הפער בין שתי העקומות מבטא את יכולת החמאס לשקם חלקית את יכולותיו הצבאיות והשלטוניות. לכן, **המשך הלחץ הצבאי במתכונתו הנוכחי לא יביא להישג הנדרש.**

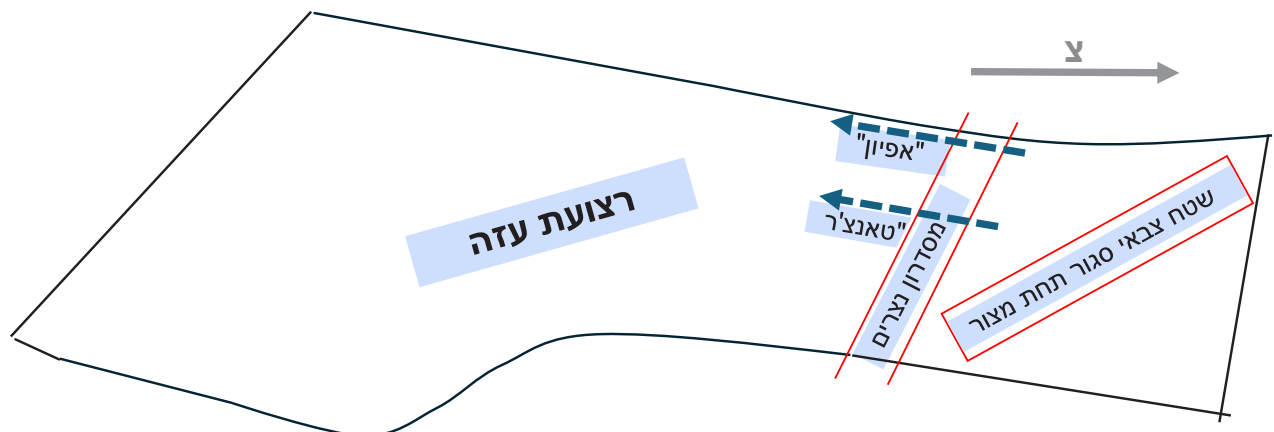
אנו עלולים להמשיך ולשחוק את עצמינו במאמץ סיזיפי לאורך זמן רב, ומתוך תקוות שווא כי רק לחץ צבאי במתכונתו הנוכחית יביא הן להחזרת החטופים והן למיטוט חמאס.

אסטרטגיה נדרשת

הדרך היחידה לפגוע ביכולות החמאס לשקם את עצמו היא לייצר פגיעה באחד או יותר מארבעת האלמנטים (כסף, יכולת לגייס לוחמים, הספקה, מוטיבציה) המאפשרים את שרידותו לאורך זמן. מבלי להיכנס למאמצים מדיניים (עידוד אלטרנטיבה שלטונית) שגם עליהם משום מה וויתרנו, ניתן לפגוע משמעותית בכל ארבעת המשתנים, ליצור לחץ אמיתי על חמאס, וכל זאת מבלי לעבור על הדין הבין לאומי.

מסדרון נצרים מבתר את רצועת עזה ומייצר מצב שבו למעשה צפון הרצועה לרבות העיר עזה הנו שטח מכותר ונשלט מכל צדדיו על ידי צה"ל. צה"ל יכול להתריע מראש ולדרוש את פינויים ויציאתם של כלל האזרחים (כ- 300,000 איש) השוהים בשטח זה דרומה תוך פרק זמן של שבוע. פינוי זה יתבצע דרך שני מסדרונות הומניטריים על בסיס ציר אפיון וציר טאנצ'ר. בתום הזמן שיינתן, יוכרז כי שטח צפון רצועת עזה הינו שטח צבאי סגור. במצב כזה ניתן להטיל עליו מצור מלא והדוק, הכולל מניעת תנועה אליו והחוצה ממנו, מניעת כניסה של הספקה לרבות מזון, דלק ומים. הסרת המצור תתאפשר רק אם האויב הכלוא בשטח זה, כ- 5000 מחבלים, יניח את נשקו וייכנע. לאחר כניעת האויב, ניתן יהיה להיכנס ולטהר את מרחב העיר עזה כמעט ללא אויב. יש יסוד סביר להניח שצעד כה משמעותי, יקרב את כניעת החמאס, אך גם אם סינוואר יעדיף את המשך הלחימה, ניתן יהיה לבצע תוכנית זו במרחבים נוספים (רפיח, מחנות המרכז ועוד)

דרך זו תמנע מהחמאס הן חלוקת הסיוע והן השליטה בשטח החשוב ביותר - העיר עזה. הדבר יאפשר בחינת חלופות שלטוניות ללא איום של חמאס באותו מרחב.

הטלת מצור על אויב הנצור היא לגיטימית ומותרת על פי הדין הבינלאומי המחמיר ביותר. התנאי הנדרש למימוש המצור הוא מתן אפשרות סבירה לתושבים האזרחיים לצאת מהשטח דרך מסדרונות בטוחים טרם הטלתו. מצור הוא הדרך היעילה ביותר לסיים מלחמות באופן מהיר תוך הקטנה של מספר ההרוגים הן בצד שלנו והן בקרב האזרחים של הצד השני.

יש גם להניח שמנוף הלחץ באמצעות שליטה בהספקה, יקרב עסקת חטופים ויאפשר לבצע בתנאים נוחים יותר לישראל. לראייה, עסקת החטופים הראשונה. בעסקה זו שהתקיימה לפני תשעה חודשים קיבלה ישראל עשרה חטופים חיים ביום ושחררה רק שלושה אסירים על כל חטוף, אלו היו "דגי רקק". צה"ל לא נדרש אז לסגת משום שטח עליו השתלט. כיצד זה קרה שדווקא כשהלחץ הצבאי הישראלי היה עדיין מתון השגנו עסקה כה טובה, בעוד שעכשיו, אחרי שהלחץ הצבאי הצטבר לכדי הרג של כחצי מלוחמי חמאס (לפי עדכון דובר צה"ל), איננו מסוגלים להשיג אפילו עסקה גרועה בהרבה?

התשובה היא פשוטה, העסקה בנובמבר הושגה היות שעד קיומה ישראל התירה רק לשתי משאיות אספקה להיכנס לעזה כל יום. חמאס התחנן, כחלק מהעסקה להגדיל את הכמות ל- 200. ביום התשיעי למימוש העסקה חמאס לא עמד בהתחייבותו. באותו רגע היינו חייבים להתעקש כי ללא המשך שחרור חטופים חיים, יקטן מספר המשאיות שוב לשתיים. זה לא קרה. למרות הפרת העסקה, המשיך חמאס לקבל את התנאי המשמעותי ביותר עבורו בעסקה והוא המשך הזרמה של כ- 200 משאיות הספקה ביום אל תוך עזה.

לא מעט מלחמות בהיסטוריה הסתיימו בניצחון ה"טובים" רק בזכות השימוש במצור. אברהם לינקולן יחד עם הגנרל יוליסס גרנט הובילו את כוחות הצפון לניצחון על הדרום במלחמת האזרחים האמריקנית. הניצחון שמר על איחוד הברית והוביל לביטולה המוחלט של העבדות. כל זאת התאפשר בזכות טקטיקות המצור של גרנט והמיטוט הכלכלי של הדרום בידי הצפון ולא בשל הישגים צבאיים טהורים. דיוקניהם של לינקולן וגרנט מונצחים על שטרות הדולר האמריקני עד ימינו.

במלחמת העולם השנייה, השכיל ווינסטון צ'רצ'יל להבין זאת. בנאומו המפורסם ("דם יזע ודמעות"), הכריז כי בכונתו להטיל מצור כבד והימנעות מהכנסת מזון לכל מקום שבו הנאצים שולטים לרבות איטליה וצרפת, אפילו לא למטרת הקלה על האוכלוסיות האזרחיות המקומיות שחלקן וודאי התנגד לנאצים. צ'רצ'יל סבר שהכנסת המזון אשר ישרת את הנאצים יביא בהכרח להתארכות המלחמה ובסופו של דבר לסבל גדול וממושך יותר עבור אותן אוכלוסיות שבשליטתם.

גם מדריך המלחמה של משרד ההגנה האמריקני וגם כנס בנושא מצור שנערך באוניברסיטת ההרווארד בשנת 2022 קובעים חד משמעית שמצור היא טקטיקת מלחמה לגיטימית ומותרת, לרבות הרעבה של האויב למוות כל עוד נעשים במקביל הצעדים הדרושים על מנת לסייע לבלתי מעורבים, בעדיפות לפנותם מהשטח הנצור.

לסיכום

כל עוד תהיה בעזה אספקה בלתי מוגבלת של אוכל, מים ודלק, וכל עוד חמאס הוא זה שישל וט ויחלק אספקה זו לתושבים, וכל עוד לא נתאמץ להפריד פיזית בין החמאס לבין האזרחים- לא יוכל להיווצר לחץ אפקטיבי לשחרור החטופים ולא יושג הניצחון המיוחל.

אין זה מספיק לקרוא לתושבי צפון הרצועה לנוע דרומה. חייבים להבהיר להם כי החל מתאריך מסוים תיאסר כניסת אספקה לעיר עזה ובנותיה. אם ייווצר לחץ כזה, שמשמעותו עבור סינואר הוא איבוד מוחלט של השליטה והנוכחות בצפון הרצועה, ניתן יהיה להתקדם במימוש מטרות המלחמה.